

2. Господарський механізм агропромислового комплексу кризового періоду / Відп. ред. редкол. Б.Й. Пасхавер. – К.: НАН України; Інститут економіки, 2011. – 350 с.
3. Державні програми підтримки аграрного сектора: Проект «Реформа у галузі сільського господарства, вдосконалення нормативно-правової бази». – К.: USAID, 2007. – 44 с.
4. Дмитриченко Л.И. Государственное регулирование экономики: методология и теория / Л.И. Дмитриченко. – Донецк: УкрНТЭК, 2001. – 330 с.
5. Зеленський А.В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А.В. Зеленський – Київ, 2016. – 22 с.
6. Латинін М.А. Аграрний сектор економіки України: механізм державного регулювання / М.А. Латинін. – Х.: Магістр, 2006. – 320 с
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/yaka_model_agrosektoru__neobhidna_ukrayini.html

УДК 334, 336

Рудик Наталія Василівна
к.е.н., асистент кафедри фінансів,
ДВНЗ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Nataly_Rudyk@ukr.net

Іващенко Алла Іванівна
к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
ДВНЗ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
alla_ivaschenko@inbox.ru

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ: ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ

Анотація. Визначена проблематика фінансування інноваційних проектів малого та середнього бізнесу. Враховані можливі варіанти вирішення проблеми, зокрема через пропозиції використання фінансових інструментів, а також альтернативні кредитуванню варіанти залучення фінансових ресурсів.

В умовах кризи українські і зарубіжні банки обмежували свою діяльність практично на всіх сегментах фінансового ринку, що негативно вплинуло на фінансування як власного інноваційного розвитку, так і на інвестиції в інноваційні проекти реального сектору економіки. Кредити для малого та середнього бізнесу (МСБ) є значно дорожчими, особливо у часи фінансової кризи, ніж для великих корпорацій. Невеликий бізнес має вкрай обмежені власні ресурси і, як правило, не залучає інвестиції напряму на фондовому ринку, а отже потребує посередництва у фінансуванні для забезпечення власного існування. В питанні фінансування інноваційних проектів одразу постає два проблемних аспекти. По-перше, це зазначений вище обмежений доступ до фінансових ресурсів для МСБ, а по-друге – ризиковість інновацій як об'єкта інвестування. За таких умов МСБ потребує зменшення ризику залучення фінансових ресурсів як для кредитора так і для позичальника шляхів.

Детальну характеристику міжнародного досвіду в цій сфері розкривають міжнародні експерти за проектами Світового банку [1; 2], GIZ [7], ОЕСР [4], особливо слід відзначити економістів Герасимчука В., Мірошніченка О., Онікієнка В. [5], які розглядають МСБ як фактор формування середнього класу в суспільстві, наполягаючи на ролі МСБ у розв'язанні соціально-економічних проблем зайнятості. Наявні також праці, присвячені оцінці впливу інновацій на економіку країни та регіонів, зокрема Реверчука С., Крамарчука Б., Мегеца М.

[9, с. 227–235], оцінці ефективності інновацій в МСБ та їх участі в інноваційних освітніх кластерах, зокрема Умеров Р., Волга В. [3, с. 108-115]. В той же час питання полегшення доступу до кредитів банків для МСБ залишається невирішеним, а держава й досі не може визначитись із інструментами фінансової політики підтримки МСБ та варіацій її реалізації.

Не новим є питання необхідності державної підтримки у розвитку підприємництва, зокрема МСБ, шляхом регламентації фінансових відносин та безпосередньої фінансової допомоги. Зокрема, Розпорядження Про схвалення Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки [10] та Закон України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” [6] у складі статті 20 визначають необхідність: “Державну підтримку суб’єктів малого і середнього підприємництва у сфері інновацій, науки та промислового виробництва...”. Тобто потреба підтримки МСБ визнана на законодавчому рівні.

У західній практиці сьогодні активно використовується такий фінансовий інструмент як кредитні гарантії. Вони стають ефективним інструментом, що орієнтується на забезпечення виконання МСБ кредитних зобов’язань за договорами банківського кредитування в умовах недостатності заставного забезпечення. Фактично використання кредитних гарантії дає можливість в разі перевищити гарантійні активи, що відображається через ефект мультиплікатора. Отже, використовуючи механізм кредитних гарантії, суб’єкти МСБ залучають фінансування, яке в кілька разів перевищує наявну у них заставу, та дозволяє банкам розділити з державою ризики, пов’язані з фінансуванням МСБ, і тим самим стимулює банки розвивати даний сегмент бізнесу. За умови використання даного інструмента обсяг нових виданих кредитів в разі перевищуватиме витрати державного бюджету.

Звичайно можна й надалі проводити грантове фінансування чи пряме кредитування МСБ як внутрішніми так і зовнішніми кредиторами, але у сфері інновацій система кредитування виходить на зовсім інший рівень, а саме рівень “стовідсоткового ризику”. За цих умов Україна не можна виключно копіювати чужу стратегію інноваційного розвитку бізнесу. Адаптація можлива лише за умови врахування менталітету населення, та аналізу наслідків, до яких може призвести стратегія запозичень на основі тих чи інших фінансових інструментів. Відкритими залишаються буденні питання МСБ. Зокрема, з найбільш запитуваних послуг щодо інфраструктурної підтримки підприємств загалом, а саме: захист прав підприємців, навчання та підвищення кваліфікації, консультаційна та юридична підтримка, відстоювання інтересів підприємств, інформаційна та комунікаційна підтримка та інші. Якщо говорити про інновацію як результат діяльності підприємства, то неприпустимим є використання зарубіжних науково-технологічних розробок для здійснення інновацій у власній економіці за рахунок нищення власного наукового потенціалу.

В світовій практиці вирішення проблеми фінансування інноваційних проектів малого та середнього бізнесу реалізується через реалізацію інституційної підтримки та певних форм стимулювання. Зокрема, Німеччина реалізує функцію стимулювання МСБ через формування Консорціуму малого інноваційного бізнесу та Державних спеціалізованих банків (Банк кредитів на відтворення та Німецький банк вирівнювання, Міністерство економіки, Міністерство наукових досліджень та технологій та інші). В свою чергу організаційна структура Великобританії в даній сфері представлена Радами з науки та техніки, урядовими радами за напрямками досліджень та інші. Японія, як країна високих технологій та новацій, у своїй організаційній структурі інституційної підтримки зосереджена на існуванні Державних фондів для заохочення науково-дослідної діяльності та Фондів сприяння малим і середнім венчурним підприємствам. Форми стимулювання реалізуються здебільшого через пільгове кредитування, податкові пільги та знижки, цільові безоплатні субсидії, дотації, прискорена амортизація, списання витрат на НДДКР на собівартість продукції.

Державна підтримка в Україні, незважаючи на її необхідність, здебільшого проявляється у красномовних лозунгах та запозичених термінах відповідних зарубіжних напрацювань. В той же час синергія та підтримка фінансування інноваційних проектів МСБ

може бути досягнена за умови повноцінної реалізації Проекту Закону “Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014 - 2024 роки” [8] та Проекту документу “Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року”, де в пункті 2 “Забезпечення доступу до фінансів” визначено розвиток інструментів гарантування кредитів через створення незалежного та надійного фонду гарантування кредитів, який надаватиме адресну допомогу діючим МСП з надійними бізнес-планами; співпрацю з комерційними банками щодо розвитку механізмів кредитно-гарантійного забезпечення МСП; удосконалення нормативно-правового регулювання операцій з кредитними гарантіями, вироблення оптимальних, прозорих правил відбору претендентів на отримання гарантій, створення фонду гарантування кредитів за програмою EU SURE [11].

Державні гарантії є дієвим інструментом за умови економічного зростання, а в умовах стагнації та недовіри до дій уряду, та ще й їх використанням в операціях підвищеного ризику, даний інструмент втрачає свої привілеї. Значення державних гарантій включає в себе складову довіри суб'єктів економіки до держави, як гаранта, та її компетентності у відносинах розподілу та перерозподілу. Держава має відповідати критеріям довіри як внутрішніх так і зовнішніх кредиторів: 1) стабільності національної грошової одиниці, 2) позитивною тенденцією до економічного зростання, 3) незначною волатильністю ринку капіталів, 4) прозорістю механізму отримання та використання фінансових ресурсів, 5) звітністю та контролем їх цільового використання.

Якщо держава хоче будувати партнерські відносини з бізнесом, зокрема з МСБ в її основних мотивах, з огляду формування фінансової системи має лежати особливий підхід до забезпечення умов фінансової діяльності, зокрема щодо доступу зазначених суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів. По-перше, фінансові установи мають опанувати не лише практику кредитування, а й інвестування. По-друге, фінансування інвестиційних проектів, на відміну від інвестиційного кредитування, здійснюється через пайові схеми, в яких фінансові установи виступають учасниками угоди і спільно з клієнтом розподіляють як прибутки, так і збитки, а значить і ризики. По-третє, залучення ресурсів має здійснюватися за допомогою пайових контрактів на довірчих засадах. При цьому кошти вкладають у надійні проекти, а розмір вигоди визначається розподілом із фінансовими установами майбутніх прибутків. По-четверте, фінансові установи повинні намагатися уникати невизначених ситуацій, що можуть призвести до значних збитків. Водночас необхідно створювати сприятливі умови для малого і середнього бізнесу. Ризики мають розподілятися між банком і позичальником, а за ідеальних умов – гарантійною установою.

Література

1. Credit Guarantee Schemes for SME lending in Central, Eastern and South-Eastern Europe. — A report by the Vienna Initiative Working Group on Credit Guarantee Schemes. — November 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.eib.org/attachments/efs/viwg_credit_guarantee_schemes_report_en.pdf
2. SME and Entrepreneurship Financing: The Role of Credit Guarantee Schemes and Mutual Guarantee Societies in supporting finance for small and medium-sized enterprises. — Final Report. — Organisation for Economic Co-operation and Development 30 Jan. 2013. CFE/SME(2012)1/Final [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=CFE/SME\(2012\)1/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=CFE/SME(2012)1/FINAL&docLanguage=En)
3. Волга В. О. Участь малого бізнесу у територіальних інноваційно-освітніх кластерах (зарубіжний досвід) // Actual problems of international relations. — 2016. — Т. 2. — №. 126. — С. 168-181.

4. Впровадження схем гарантування кредиту в Україні: приклад агробізнесу. Посібник до реалізації рекомендацій, ОЕСР, 2012. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oecd.org/daf/psd>

5. Герасимчук В.І., Мірошніченко О.В., Онікієнко В.В. Малий та середній бізнес як сфера зайнятості: методологія, аналіз, проблеми розвитку /за ред. В.В.Онікієнка. - К.: УІСД, 2002. – 116 с.

6. Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI “Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014—2024 роки” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17/paran3#n3>

7. Ковальчук А. Інструменти політики щодо малого та середнього підприємництва: міжнародний досвід. — Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). — Київ, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ier.com.ua/ua/sme_development/working_papers_sme?pid=5015

8. Проект Закону “Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014 - 2024 роки” (Додатки) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49543

9. Реверчук С., Крамарчук Б., Мегец М. Прямі іноземні інвестиції та їхній вплив на регіональну економіку в Україні // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України : збірник науково-технічних праць . — Львів — 2010. — Вип. 20.5. — 332 с.

10. Розпорядження від 28 серпня 2013 р. № 641-р “Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014—2024 роки.” — Кабінет Міністрів України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-p#n9>

11. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://knteu.kiev.ua/file/MTc=/25e8d58d9a7a6bf32aa6aa090b83b96f.pdf>

УДК 339.5

Іринчина Інна Борисівна

к.е.н., доцент,

доцент кафедри міжнародної торгівлі ВДНЗ

«КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Irynychyna@gmail.com

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАРМБІЗНЕСУ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ

Анотація Глобальні загрози життєдіяльності населення безперешкодно охоплюють держави як с потужною економікою так і ті, що розвиваються. В умовах коли Уряд не в змозі сприяти створенню власного потужного та ефективного фармацевтичного бізнесу. Слід сприяти забезпеченню національного ринку імпортованими інноваційними препаратами та втілювати західну модель економіки здоров'я, як передумови інноваційного гармонійного розвитку фармбізнесу.

Вступ. Добробут окремо взятої національної економіки й глобального співтовариства, як сукупності національних економічних утворень передбачає наявність працездатної (здорової) робочої сили, що поряд з інноваціями забезпечує високу продуктивність праці – передумову ефективного господарювання, а, отже, й добробуту. Глобального масштабу набуває проблематика економічної та екологічної сталості. Екологічна система Землі переживає значне навантаження. Небезпечне самовпевнене відношення до людського здоров'я та значні успіхи в охороні здоров'я призвели до того, що світ перебуває у стані самозаспокоєння, і це дійсно небезпечно. [1] Зростаюча опірність, зокрема, антибіотикам